

Rekenkamer
ROTTERDAM

onderzoeksopzet kindvriendelijke wijken

december 2012

1 inleiding

1-1 beleidsmatige achtergrond

In 2007 telde Rotterdam 67.000 huishoudens met kinderen. Uit het landelijk onderzoek 'Kinderen in tel' van het Verweij Jonker Instituut uit 2006 kwam Rotterdam naar voren als de slechtste stad voor kinderen om in op te groeien. Die slechte score is gebaseerd op deelscores op verschillende aspecten, zoals gezondheid van kinderen, de omvang van de beschikbare ruimte voor kinderen om buiten te spelen en het aantal kinderen dat in achterstandswijken woont. In het meest recente rapport 'Kinderen in tel' 2012 scoort Rotterdam wat betreft het welzijn van kinderen opnieuw het slechtst van alle gemeenten in Nederland. Een andere trend is dat sinds het begin van deze eeuw jaarlijks gemiddeld 1.200 gezinnen vertrekken uit Rotterdam. Ze verhuizen naar randgemeenten met grotere huizen, meer groen en meer speelruimte voor kinderen. Het betreft dan voornamelijk gezinnen met een gemiddeld of hoog inkomen. ¹

collegeperiode 2006-2010: programma Rotterdam Kindvriendelijk en ontwikkeling stedenbouwkundige visie

Een van de doelen van het vorige college was om de stad aantrekkelijker te maken voor gezinnen met kinderen, onder meer om daarmee bovengenoemde verhuistrend te keren. In de vorige collegeperiode heeft de gemeente daarom het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' uitgevoerd in 11 pilotwijken. Dit waren Beverwaard, Carnisse, Cool, Feijenoord, Groot IJsselmonde, Hoogvliet-Noord, Liskwartier, Oosterflank, Oude Noorden, Spangen en Tarwewijk. In elk van die wijken zijn in samenwerking met de betreffende deelgemeenten projecten uitgevoerd om de kindvriendelijkheid te verbeteren. Het gaat om projecten over uiteenlopende thema's op zowel sociaal als fysiek gebied. Deze projecten waren onder meer gericht op een veilige leefomgeving, betere speelplekken, een bredere inzet van bestaande voorzieningen zoals schoolpleinen, sociale activering van kinderen en een actieve rol voor de meningen en behoeften van kinderen zelf. Met deze projecten beoogde het college deze wijken aantrekkelijker te maken voor gezinnen met kinderen. Daarnaast zou het programma in de 11 pilotwijken volgens het college 'good practices' moeten opleveren die vervolgens kunnen worden toegepast in andere wijken in de stad.²

Om de resultaten van het programma te meten is een 'Monitor Kindvriendelijke Wijken' (hierna: de kiwi-monitor) ontwikkeld. In 2011 heeft het college gerapporteerd dat 8 van de 11 wijken volgens de monitor aantoonbaar kindvriendelijker zijn geworden.³ De verbeteringen betreffen onder meer de beschikbaarheid van voorzieningen en activiteiten voor kinderen en een betere verkeersveiligheid in de wijken. Daarmee is het 'ontwikkelprogramma' 'Rotterdam Kindvriendelijk' in de 11 pilotwijken afgerond.

Verder is in de vorige collegeperiode parallel aan het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' een stedenbouwkundige visie ontwikkeld voor kindvriendelijke wijken. Het college heeft deze stedenbouwkundige visie 'Bouwen voor een kindvriendelijk Rotterdam' (hierna: de stedenbouwkundige visie) in 2010 vastgesteld.

¹ Brief van 11 januari 2010 van BenW aan de raad

² Eerste voortgangsmeting Rotterdam Kindvriendelijk, 2010, p.6.

³ In juni 2011 heeft het college de eindrapportage aan de raad gestuurd.

De visie biedt een basispakket met randvoorwaarden waaraan kindvriendelijke woningen en de woonomgeving moeten voldoen. De visie is gericht op gezinnen met kinderen tot 18 jaar. De vier bouwstenen uit de stedenbouwkundige visie zijn wonen, openbare ruimte, voorzieningen en routes. Elke bouwsteen is concreet gemaakt door de minimale eisen zowel kwantitatief als kwalitatief te beschrijven. De bouwsteen voorzieningen uit het basispakket eist bijvoorbeeld dat een wijk minimaal een 'Brede School' moet hebben met sport, spel en ontspanning voor ieder kind in de wijk.⁴ Een ander voorbeeld is de bouwsteen 'routes', die onder meer eist dat op looproutes van kinderen van huis naar school aan één zijde van iedere straat een stoep is van minimaal drie meter breed.

het huidige college: borging in het reguliere beleid

Ook het huidige college heeft zich ten doel gesteld Rotterdam aantrekkelijker te maken als woonstad voor gezinnen met kinderen. In het Collegewerkprogramma 2010-2014 heeft het college aangegeven daartoe te starten met het kindvriendelijk maken van alle overige wijken van de stad. In brieven aan de raad van 29 juni 2011 en 13 oktober 2011 beschrijft het college de werkwijze die daarbij zal worden gevolgd. Die werkwijze behelst dat kindvriendelijkheid geen specifiek programma meer is, maar wordt geborgd als vast onderdeel van het reguliere gemeentelijk beleid.

De borging omvat twee onderdelen. Ten eerste wordt beoogd in alle wijken in de stad de vier bouwstenen wonen, openbare ruimte, voorzieningen uit de stedenbouwkundige visie te realiseren. Ten tweede dienen projecten die in de vorige collegeperiode in de 11 pilotwijken zijn uitgevoerd, als goede (of slechte) voorbeelden ter navolging (of juist niet) in de overige wijken in de stad. De borging van deze twee onderdelen vindt volgens het college op de volgende wijze plaats:

borging vier bouwstenen stedenbouwkundige visie:

- Het cluster Stadsontwikkeling is verantwoordelijk voor de verwerking van de stedenbouwkundige visie in nieuwe en bestaande stedelijke kaders (Stadsvisie, Woonvisie en de Rotterdamse Stijl).
- De deelgemeenten gaan aan de slag om de genoemde vier bouwstenen wonen, openbare ruimte, voorzieningen uit de stedenbouwkundige visie te realiseren. Kindvriendelijkheid wordt onderdeel van de integrale wijkactieplannen (iWAP's) en gebiedsvisies. Daarmee wordt kindvriendelijkheid volgens het college geborgd bij alle deelgemeenten.
- Daarnaast is de dienst SenR (nu onderdeel van het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling) verantwoordelijk voor het stimuleren van een specifiek onderdeel van de stedenbouwkundige visie, de zogenoemde 'buitenspeelnorm'. Deze norm betreft de minimaal beschikbare ruimte voor kinderen om buiten te kunnen spelen. Het college heeft in het collegeprogramma aangegeven de buitenspeelnorm te willen behalen en met de deelgemeenten af te willen spreken dat deze wordt gerealiseerd als dat financieel en ruimtelijk haalbaar is.

borging resultaten 11 pilotwijken

⁴ Stedenbouwkundige visie 'Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam', pag. 24

- Bij de dienst JOS (nu onderdeel van het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling) is een aantal sociale aspecten van het programma kindvriendelijk geborgd.⁵

1-2 aanleiding voor het onderzoek

maatschappelijk en bestuurlijk belang

Aandacht voor de omstandigheden waarin kinderen opgroeien is van groot belang voor Rotterdam, zowel uit oogpunt van het welzijn van kinderen als uit oogpunt van de bevolkingssamenstelling van de stad. De in 1-1 genoemde cijfers illustreren dit.

Het bestuurlijk belang van de door de gemeente gekozen aanpak om Rotterdam kindvriendelijker te maken blijkt onder meer uit het collegewerkprogramma. Hierin is aangegeven dat kindvriendelijke wijken moeten bijdragen aan de ambities van het college op het gebied van Rotterdam als woonstad. Die ambities behelzen dat in deze collegeperiode meer gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens voor de stad moeten worden behouden, dat in 2013 het aandeel van gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens in de verhuisstroom uit de stad met 10% is gedaald ten opzichte van 2009 en dat aan het einde van deze collegeperiode het aandeel van de Rotterdammers dat tevreden is met de eigen woonsituatie en geen overlast ervaart (hoge waardering van woning en woonomgeving, buurt en samenleven) met 15% is gestegen ten opzichte van 2009.

Daarnaast vormt het belang dat de raad hecht aan kindvriendelijke wijken voor de rekenkamer mede aanleiding voor het onderzoek. De raad heeft sinds 2007 diverse moties aangenomen over kindvriendelijkheid, zowel in de vorige als de huidige collegeperiode. Bij de behandeling van de eindrapportage 'Kindvriendelijke Wijken Monitor' op 13 oktober 2011 heeft de raad met algemene stemmen een motie aangenomen waarin wordt geconstateerd dat in de pilotwijken goede resultaten zijn bereikt en kindvriendelijkheid nu moet worden geïmplementeerd in bestaand beleid. In die motie wordt het college verder verzocht in elke nieuwe gebiedsvisie maatregelen op te nemen ter verbetering van kindvriendelijkheid.⁶ In een andere motie van diezelfde datum heeft de raad aangegeven dat het instrumentarium voor kindvriendelijkheid eerst verbetering behoeft 'op basis van resultaten in de praktijk' voordat de verantwoordelijkheid wordt overgedragen aan de deelgemeenten.⁷ De raad heeft in die motie verder het college verzocht om jaarlijks te rapporteren over de voortgang van het beleid.⁸

borging

Het bovenstaande roept een aantal vragen op over de borging van kindvriendelijkheid in het reguliere gemeentelijk beleid. In algemene termen gaat het daarbij om vragen over de stevigheid en bestendigheid van het beleid, ofwel de *robuustheid* van het beleid. ASR heeft in 2009 onderzoek gedaan naar het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk'. In de definitieve rapportage van april 2009 concludeerde ASR onder

⁵ Het gaat daarbij onder meer om een aanpak om probleemgedrag bij jongeren tegen te gaan (Communities that Care), een aanpak waarbij wordt gewerkt aan een eenduidig pedagogisch klimaat voor de jeugd in de wijk zowel thuis als op school (Pedagogische Wijkaanpak) en de borging van de 'best practices sociaal'.

⁶ Motie kindvriendelijkheid in gemeentelijk beleid van 13 oktober 2011

⁷ Motie Kinderschouw, 13 oktober 2011.

⁸ Op het moment van het opstellen van deze opzet heeft het college de raad nog niet gerapporteerd over de voortgang.

meer dat nog niet zichtbaar was dat kindvriendelijkheid verankerd is binnen de diensten en dat op deelgemeentelijk niveau risico's bestaan voor het wegebben van draagvlak voor het beleid. Het rekenkameronderzoek kan nu inzicht geven of die risico's werkelijkheid zijn geworden. Concreet gaat het bijvoorbeeld om de vraag naar de sturing richting deelgemeenten. De realisatie van kindvriendelijkheid moet vooral plaatsvinden doordat deelgemeenten kindvriendelijkheid verwerken in iWAPpen andere gebiedsplannen. Dit roept de vraag op hoe de gemeente heeft geborgd dat deelgemeenten daadwerkelijk met kindvriendelijkheid aan de slag gaan en op welke wijze de gemeente hierop stuurt. Voor de effectiviteit van het beleid is het namelijk van belang dat de borging voorziet in voldoende sturingsmogelijkheden (zoals bevoegdheden en financiële middelen) en dat die sturingsmogelijkheden ook gebruikt worden (indien nodig). Verder gaat het om de vraag of het beleid nog de volle breedte van het begrip kindvriendelijkheid dekt, zoals het college die in de opzet van zijn beleid heeft geformuleerd. Tegelijk is van belang dat in het beleid de stad en deelgemeenten voldoende ruimte hebben om rekening te houden met verschillen tussen wijken in behoeften met betrekking tot kindvriendelijkheid.

1-3 organisatorische context

bestuurlijke verantwoordelijkheid

In het vorige college was kindvriendelijkheid een verantwoordelijkheid van de wethouder Jeugd, Gezin en Onderwijs. In het huidige college is de wethouder van Wonen en Ruimtelijke Ordening eerstverantwoordelijk.

ambtelijke verantwoordelijkheid

Het programma 'Kindvriendelijke Wijken' was in de vorige collegeperiode ondergebracht bij de dienst JOS. Bij de afronding van het programma is de verantwoordelijkheid voor de implementatie van kindvriendelijkheid in de hele stad overgedragen aan dS+V (nu onderdeel van het cluster Stadsontwikkeling). De diensten JOS en SenR (nu onderdeel van het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling) zijn betrokken bij een aantal sociale aspecten van het beleid (JOS) en bij het realiseren van de buitenspeelnorm (SenR).

rol deelgemeenten

Er is een aanzienlijke rol weggelegd voor deelgemeenten. Zij moeten, binnen de kaders van de stedenbouwkundige visie, de concrete plannen om de wijken kindvriendelijk te maken ontwikkelen, vaststellen en de uitvoering van de plannen realiseren.

financiën

Aan het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' in de 11 pilotwijken heeft de gemeente over 2008 tot en met 2010 opgeteld € 14,8 mln uitgegeven. Hiervan was € 5,1 mln afkomstig uit WWI-gelden van het rijk. Vanaf 2011 is er geen specifiek budget beschikbaar en moet kindvriendelijkheid gefinancierd worden uit reguliere stedelijke programma's. De programmabegroting 2012 vermeldt dat kindvriendelijkheid wordt gefinancierd uit de post 'producten inrichting openbare ruimte'. Onder dit product vallen naast kindvriendelijke wijken ook andere activiteiten, zoals het programma 'Buitenruimte Binnenstad' en de kosten van de vergroening. De totale omvang van de post inrichting openbare ruimte is in de

begroting 2012 ruim € 36,5 mln. In de begroting 2013 is de totale omvang van deze post teruggebracht tot € 23,2 mln.

2 doel- en vraagstelling

De rekenkamer beoogt met dit onderzoek te oordelen over de borging van kindvriendelijkheid van wijken in het gemeentelijk beleid en over de wijze waarop daarbij resultaten van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' zijn verwerkt.

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

Hoe is kindvriendelijkheid van wijken geborgd in het gemeentelijk beleid en op welke wijze zijn daarbij resultaten van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' verwerkt?

Het onderzoek omvat beide onderdelen van de borging, dus zowel de borging in de vier bouwstenen uit de stedenbouwkundige visie als de borging van resultaten die met het programma 'Rotterdam kindvriendelijk' zijn bereikt in de 11 pilotwijken. De deelvragen 1 tot en met 3 hieronder hebben betrekking op de borging van kindvriendelijkheid in de stedenbouwkundige visie en op het meten van de resultaten van het beleid. De deelvragen 4 en 5 hebben betrekking op de wijze waarop resultaten van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' in het beleid zijn verwerkt.

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

1. Heeft het college kindvriendelijkheid van wijken adequaat gedefinieerd en is kindvriendelijkheid geborgd in de stedenbouwkundige visie?
2. Is de realisatie van de vier bouwstenen (wonen, openbare ruimte, voorzieningen en routes) uit de stedenbouwkundige visie geborgd in beleid van gemeente en deelgemeenten?
3. Meten gemeente en deelgemeenten adequaat de resultaten van het beleid?
4. Welke good practices en bad practices heeft het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' opgeleverd?
5. Hebben gemeente en deelgemeenten good practices en bad practices uit het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' verwerkt in de opzet en uitvoering van het beleid?

3 focus en afbakening

robuustheid van beleid

De rekenkamer richt het onderzoek in het bijzonder op de robuustheid van het beleid. Zoals in 1-2 is aangegeven, gaat het daarbij om de vraag hoe stevig en bestendig het beleid is om Rotterdam kindvriendelijker te maken. De rekenkamer zal daartoe onder meer in de analyse betrekken in hoeverre het begrip kindvriendelijkheid door alle bij het beleid betrokken actoren eenduidig wordt gehanteerd en of het nog dezelfde brede (fysieke en sociale) lading dekt als bij de start van het programma. Verder zal de rekenkamer analyseren in hoeverre het begrip kindvriendelijkheid vervolgens in de volle breedte verankerd is in de stedenbouwkundige visie. Daarnaast zal het onderzoek zich onder meer richten op de stevigheid van de sturing van de gemeente richting deelgemeenten en andere partijen die nodig zijn om daadwerkelijk kindvriendelijke wijken te realiseren. Voorts richt het onderzoek zich onder meer op de vraag of resultaten van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' in de 11 pilotwijken slechts tijdelijk zijn of juist een langdurig effect (kunnen) hebben op de kindvriendelijkheid van die wijken. Ook zal de rekenkamer in het onderzoek

betrekken in hoeverre in het beleid is geborgd dat inzichten over de in de pilotwijken gevolgde aanpak doorwerking vinden in andere wijken in de stad.

effectiviteit van beleid

Strikt genomen is onderzoek naar borging geen effectiviteitsonderzoek, maar borging is wel een voorwaarde voor effectief beleid. Het rapport zal daarom inzicht kunnen bieden in hoeverre te verwachten is dat het huidige beleid om Rotterdam kindvriendelijker te maken effectief zal zijn.

relatie met ontwikkelingen deelgemeentebestel

Zoals aangegeven in 1-2 is in het beleid met betrekking tot kindvriendelijke wijken een aanzienlijke rol weggelegd voor deelgemeenten. De toekomst van het Rotterdamse deelgemeentebestel is op dit moment nog niet duidelijk. De rekenkamer zal in het rapport onder meer aangeven wat de onderzoeksbevindingen betekenen tegen de achtergrond van de dan actuele ontwikkelingen in het deelgemeentebestel en de te verwachte alternatieven voor de huidige deelgemeenten.

huidige en vorige collegeperiode

Het onderzoek richt zich op de borging van kindvriendelijkheid in het huidige gemeentelijk beleid. Essentiële onderdelen van die borging, zoals de stedenbouwkundige visie en de kiwi-monitor, zijn in de vorige collegeperiode ontwikkeld en vastgesteld. Het beoordelen van de huidige borging kan daarom mogelijk een analyse vergen die teruggaat tot in de vorige collegeperiode. Verder is voor het onderzoeken van de borging van good practices en bad practices uit het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' in de 11 wijken noodzakelijk de resultaten van dat programma uit de vorige collegeperiode in het onderzoek te betrekken (deelvragen 4 en 5).

4 onderzoeksaanpak

De rekenkamer kiest in dit onderzoek bewust voor het hanteren van meerdere methoden. Naast de gebruikelijke methoden van interviews met bij het beleid betrokken actoren en het uitvoeren van een documentenstudie, zal de rekenkamer mogelijk ook zelf observaties uitvoeren in wijken en indien nodig bewoners en andere partijen in wijken interviewen. Het ligt in de verwachting dat in ieder geval interviews worden gehouden met:

- ambtenaren van het cluster Stadsontwikkeling en het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling;
- betrokken ambtenaren bij deelgemeenten;
- de verantwoordelijk wethouder;
- externe deskundigen op het gebied van kindvriendelijkheid.

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zal de rekenkamer normen hanteren. Hieronder is voor elke onderzoeksvraag aangegeven welke normen de rekenkamer onder meer zal hanteren en welke onderzoeksmethoden de rekenkamer voor de beantwoording zal gebruiken. Voor het nader bepalen van de normen zal de rekenkamer gebruikmaken van de eisen aan het beleid die college en raad zelf hebben geformuleerd in beleidsdocumenten, brieven en moties (zoals die genoemd zijn in paragraaf 1-1 van deze opzet), van geldende wetenschappelijke kennis over kindvriendelijkheid en van gangbare professionele normen voor beleidsevaluatie.

1. *Hoe heeft het college kindvriendelijkheid gedefinieerd en is kindvriendelijkheid geborgd in de stedenbouwkundige visie?*

normen

Over het proces:

- Het is voor betrokken actoren duidelijk wat de gemeente onder kindvriendelijkheid verstaat.
- Bij het definiëren van kindvriendelijkheid heeft de gemeente voldoende gebruik gemaakt van relevante kennis op dit gebied.
- De gemeente heeft relevante actoren voldoende betrokken bij het opstellen van de stedenbouwkundige visie.

Over de inhoud:

- De definitie van kindvriendelijkheid die de gemeente hanteert sluit logisch en volledig aan bij de analyse die de gemeente voorafgaand gemaakt heeft.
- De definitie van kindvriendelijkheid die de gemeente hanteert sluit aan bij geldende opvattingen van deskundigen op dit gebied.
- De stedenbouwkundige visie sluit logisch en volledig aan bij de definitie van kindvriendelijkheid.
- De stedenbouwkundige visie biedt voldoende ruimte om te differentiëren op basis van verschillen in wijken in behoeften met betrekking tot kindvriendelijkheid.

methoden

De rekenkamer zal een analyse maken van de totstandkoming en inhoud van de stedenbouwkundige visie. Hiertoe zal de rekenkamer interviews houden met ambtenaren en andere betrokken partijen. Verder zal de rekenkamer verslagen raadplegen van bijeenkomsten die in het kader van het opstellen van de stedenbouwkundige visie hebben plaatsgevonden. Daarnaast zal de rekenkamer mogelijk externe deskundigen op het terrein van kindvriendelijkheid raadplegen, waaronder bijvoorbeeld de opstellers van het in de inleiding genoemde rapport 'Kinderen in Tel' van het Verwey-Jonker Instituut.

2. *Is de realisatie van de vier bouwstenen (wonen, openbare ruimte, voorzieningen en routes) uit de stedenbouwkundige visie geborgd in beleid van gemeente en deelgemeenten?*

normen

- Stadsontwikkeling heeft de eisen van de stedenbouwkundige visie adequaat verwerkt in relevante stedelijke kaders en producten die stedelijke diensten leveren.
- Deelgemeenten hebben de eisen die het basispakket van de stedenbouwkundige visie stelt adequaat verwerkt in vigerende plannen voor de wijken, zoals IWAP, bestemmingsplan en inrichtingsplan.
- Het college heeft in het beleid prikkels ingebouwd (zoals bevoegdheden, financiële prikkels, publiciteit) om te bewerkstelligen dat deelgemeenten en andere betrokken partijen de stedenbouwkundige visie realiseren.
- Het college past de prikkels in de praktijk werkelijk toe indien nodig.
- Stadsontwikkeling ondersteunt deelgemeenten desgewenst en indien noodzakelijk voor het realiseren van het basispakket (bijvoorbeeld met financiële middelen, expertise en bij het wegnemen van knelpunten in de uitvoering).
- Het is aannemelijk dat resultaten die worden bereikt meerdere jaren behouden blijven.⁹

⁹ Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan onderhoudsplannen van gerealiseerde voorzieningen en de mate waarin gerealiseerde voorzieningen aansluiten bij de verwachte demografische ontwikkeling van de betreffende wijk.

methoden

De rekenkamer zal documenten raadplegen, waaronder in elk geval de Woonvisie, Stadsvisie en de Rotterdamse Stijl en plannen van deelgemeenten zoals Iwap's en gebiedsvisies. Daarnaast zullen interviews worden gehouden met betrokken clusters, waaronder in ieder geval Stadsontwikkeling, Maatschappelijke Ontwikkeling en met betrokkenen van deelgemeenten. De rekenkamer zal voor het onderzoek een nader te bepalen aantal deelgemeenten en wijken selecteren. Rotterdam kent 62 bewoonde wijken. Naast de 11 pilotwijken zijn er dus 51 andere wijken. Aangezien het college kindvriendelijkheid in alle wijken in de stad wil realiseren, zal de rekenkamer voor dit onderdeel van het onderzoek ook wijken buiten de 11 pilotwijken selecteren.

3. *Meet de gemeente adequaat de resultaten van het beleid?*

normen

- De beoogde en gerealiseerde prestaties van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' zijn adequaat beschreven.
- De kiwi-monitor meet adequaat de maatschappelijke effecten van de prestaties van het programma.
- De (deel)gemeente monitort de voortgang van de realisatie van de stedenbouwkundige visie in deelgemeenten systematisch.
- De kiwi-monitor meet adequaat de maatschappelijke effecten van de realisatie van (onderdelen van) de stedenbouwkundige visie.

methoden

De rekenkamer zal de projectverslagen van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' raadplegen en betrokken ambtenaren interviewen. Verder zal de rekenkamer de kiwi-monitor raadplegen en de opzet van de monitor analyseren. Daarnaast zullen interviews worden gehouden met betrokkenen in deelgemeenten.

4. *Welke good practices en bad practices heeft het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' opgeleverd?*

normen

Voor een *good practice*:

- Het is aannemelijk dat het project een positieve invloed heeft of nog zal hebben op de kindvriendelijkheid van de wijk.
- Het is aannemelijk dat een positieve invloed van het project op de kindvriendelijkheid van de wijk duurzaam is (meerdere jaren kan worden behouden).

Voor een *bad practice*:

- Het is niet aannemelijk dat het project heeft bijgedragen of nog zal bijdragen aan de kindvriendelijkheid van de wijk.

methoden

De rekenkamer zal een eigen beoordeling maken of een project te beschouwen is als good practice of bad practice. Indien nodig zal de rekenkamer zelf primaire data verzamelen, bijvoorbeeld door gerealiseerde voorzieningen in een wijk te observeren of ouders die met kinderen in de betreffende wijk wonen te interviewen. Verder zal de rekenkamer de projectverslagen van het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' raadplegen. Voorts zal de rekenkamer in ieder geval betrokkenen bij de voormalige dienst JOS interviewen over de resultaten van twee werkconferenties die in 2010 zijn gehouden over 'best practices sociaal' van het programma 'Rotterdam

Kindvriendelijk'. Daarnaast zullen interviews worden gehouden met betrokkenen in deelgemeenten. Aangezien het programma alleen in de 11 pilotwijken is uitgevoerd is dit deel van het onderzoek beperkt tot de betrokken deelgemeenten waarin de de 11 pilotwijken zich bevinden.

5. *Heeft de gemeente good practices en bad practices uit het programma 'Rotterdam Kindvriendelijk' verwerkt in de opzet en uitvoering van het beleid?*

normen

- De gemeente heeft uit de projecten adequaat inzicht verkregen in good practices en bad practices.
- De gemeente heeft in kaart gebracht welke good practices zich lenen voor toepassing in andere wijken in de stad.
- In het beleid zijn prikkels ingebouwd om te bewerkstelligen dat deelgemeenten en andere betrokken partijen good practices overnemen en bad practices niet.
- De prikkels worden in de praktijk werkelijk toegepast, indien nodig.
- De prikkels in het beleid blijven meerdere jaren onderdeel uitmaken van het beleid.
- Het is zichtbaar dat good practices inmiddels navolging krijgen in andere wijken.

methoden

De rekenkamer zal voor de beantwoording van deze vraag een analyse maken op basis van interviews met betrokken ambtenaren van diensten, deelgemeenten en betrokken partijen buiten de gemeentelijke organisatie. In ieder geval zal een interview worden gehouden met betrokkenen bij de toenmalige dienst JOS over de borging van de 'best practices sociaal'.

5 organisatie en planning

5-1 organisatie

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door een onderzoeksteam van de rekenkamer Rotterdam bestaande uit:

- mevrouw Shona Dickson
- mevrouw Esther Doodkorte
- de heer Kees de Waijer
- de heer Rolf Willemse (teamleider)

5-2 planning

De uitvoering van het onderzoek start in december 2012 en zal resulteren in een publicatie in de tweede helft van 2013.